

Έζησε με αναίδεια και μοναξιά

«Ολόκληρη έζησα»

Μ.Λ.

Εκινώντας ένα κείμενο για την Μαρία Λαϊνά που μας άφησε στις 27 Δεκεμβρίου 2023 (γεν. 1947) αναρωτιέσαι τι άραγε θα μπορούσε να προσθέσει κανείς για μια γυναίκα, για μια ποιήτρια, («την σημαντικότερη ίσως ποιήτρια της γενιάς της» κατά τον Δημήτρη Μαρωνίτη), που «ολόκληρη έζησε». Στο ολόκληρο δεν χωράει τίποτα, το ολόκληρο είναι ένα κατόρθωμα για ελάχιστους που η Μαρία Λαϊνά το κατάφερε. Πως; Το λέει η ίδια στο ποιημά της «Έζησα με αναίδεια και μοναξιά» από την τελευταία της συλλογή «Ο,τι έγινε – άνθρωποι και φαντάσματα» (εκδ. Πατάκη 2020), ένας τίτλος εμπνευσμένος από το αριστούργημα του Χουάν Ρούλφο, «Πέδρο Πάραμο». Λέει λοιπόν η Μαρία Λαϊνά σ' αυτό το... ολόκληρο βιογραφικό:

«Έζησα με αναίδεια/ και μοναξιά./ Μιλάω σε πρώτο πρόσωπο./ Έζησα με παράξενες σκέψεις/ σκοτεινές παρορμήσεις/ και όνειρα / σε μερικά έβγαينا σε λιμάνια/ σ' άλλα πνιγόμενα/ λίγο πριν απ' την όχθη/ κατάπινα το αλμυρό νερό./ Ολόκληρη έζησα».

Τι άλλο να προσθέσει κανείς εκτός από τα τετμημένα του βίου της; Γεννήθηκε στην Πάτρα. Απόφοιτος της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Το έργο της: Δέκα ποιητικές συλλογές και μια συγκεντρωτική έκδοση με τίτλο «Σε τόπο ξερό» (Πατάκης). Κι ακόμα: έντεκα θεατρικά, πέντε πεζογραφήματα, τρία βιβλία με κριτικές και μελετήματα, η σύνταξη μιας, κλασικής πιστεύω, ανθολογίας με τίτλο «Ξένη ποίηση του 20ου αιώνα». Εργάστηκε σε πολλές δουλειές, πάντοτε γύρω από την Τέχνη. Πολυμεταφρασμένη και πολυβραβευμένη. Αυτά.

Μόνο που η Μαρία Λαϊνά μένει και υπάρχει γι' αυτό που περισσεύει από τα ξερά και τετμημένα. Από τον ξερότοπο, από τον οποίο πάντοτε κάτι περισσεύει, το «κάτι» που σώζει. Καθόλου τυχαίος ο τίτλος της συγκεντρωτικής της έκδοσης «Σε τόπο ξερό» αφού, όπως η ίδια γράφει, ζωγραφίζοντας λες, την πορεία της σ' αυτό το τοπίο:

«Ελάχιστη βλάστηση / μόνο αυτά που είναι ανθεκτικά ζουν εδώ/ τα πολύ χαμηλά/ που δεν τα βρίσκει ο άνεμος./ Δεν έχει πουλιά / αν είναι κάποιο, είναι μόνο του/ μόνο του χύνεται στη θάλασσα/ τι άλλο μένει/ για να γίνει η έρμημος έρμημος/ και η στιγμή στιγμή/ κι αν την εχθρεύεται η ζωή/ η ώρα της ανήκει».

Αυτό το πανανθρώπινο όσο και ιδιωτικό φευγαλέο, το μόνο περιουσιακό μας στοιχείο, είναι η ποίηση της Μαρίας Λαϊνά. Το φευγαλέο που διαρκώς δραπετεύει από τον ξερότοπο του χρόνου: η ώρα, η ανεπανάλητη στιγμή. Και το έγραψε με παρηρησία, με ενάργεια και ανυποχώρητη διαύγεια, ώστε πια, τώρα που οριστικά άφησε μισοτελειωμένη την τελευταία της φράση, να μπορείς να κατανοήσεις την φαινομενική αντίφαση: πως γίνεται ένας άνθρωπος, τόσο ελαφροπάτητος ν' αφήνει πίσω του τόσο βαθύ χνάρι, έτσι όπως το κατάφερε η πολυτέλειη των γραμμάτων και

Αυτή ήταν η Μαρία Λαϊνά. Λεπτεπίλεπτη και αβρή προς τους άλλους. Αυτή ήταν η ταραξικάρδια ποίησή της. Όταν την ξεπέρασαν η θλίψη και ο πόνος επέστρεψε το αηδό-νι της στο δέντρο, για να μην σταματήσει να κελαηδάει.

η ρεμβώδης των αισθημάτων Μαρία Λαϊνά. Και το κατάφερε επειδή ακριβώς η ποίηση της ήταν η ζωή της και η ζωή της ήταν η ποίησή της. Τόσο που όλο της το curriculum vitae μπορεί να περιοριστεί, απλώς σε τέσσερα ρήματα: γεννήθηκε, ένωσε, έγραψε, πέθανε. Και πέθανε όταν τέλειωσε ο ρεμβασμός της όπως έγραψε στο τελευταίο ποίημα με τίτλο «Τι κρίμα», της τελευταίας της συλλογής «Ο,τι έγινε»:

«Ο ρεμβασμός μου έχει χαθεί/ κι οι λεπτεπίλεπτες αισθήσεις./ Σ' άλλα φθινόπορα/ κυλούσα μέσα στη βροχή και την ομίχλη/ νοηλεκτά και μάλιστα/ με κάποια αβροφροσύνη/ προς τους άλλους./ Τώρα πια, όχι / τώρα, η θλίψη και ο πόνος/ με κάνουν άξεστη προτού καν γράψω δύο λέξεις./ Τι κρίμα/ ο καιρός μου πέρασε/ πρέπει να επιστρέψω το αηδό-νι μου στο δέντρο».

Αυτή ήταν η Μαρία Λαϊνά. Λεπτεπίλεπτη και αβρή προς τους άλλους. Αυτή ήταν η ταραξικάρδια ποίησή της. Όταν την ξεπέρασαν η θλίψη και ο πόνος επέστρεψε το αηδό-νι της στο δέντρο, για να μην σταματήσει να κελαηδάει.

Για μένα είναι ένα σύμβολο βαθύτατης απελευθέρωσης της γυναικείας υπόστασης. Του ανθρώπινου όντος που ζει «με αναίδεια και μοναξιά». Και γι' αυτό έχει το δικαίωμα να «πει». Η ποίηση της Μαρίας Λαϊνά είναι η ακριβής άσκηση του δικαιώματος στην αναίδεια της ανεξαρτησίας κάθε «θεόθεν φυγά και αλήτη», αλλά και του τιμήματος της μοναξιάς που φέρνει τούτη η αναίδεια.

Γιατί ακόμα και στους ήρωες που «περπατούν στα σκοτεινά» μπορεί κάποτε να συγχωρεθεί η αναίδεια. Οι ποιητές όμως που περπατούν στα σκοτεινά ανεμίζοντας το σκοτάδι σαν εγερσίθυμη σημαία, δεν συγχωρούνται ποτέ. Θα πληρώσουν στο ακέραιο την αποκοτιά τους. Η Μαρία Λαϊνά το πλήρωσε με μια ποίηση ανυπότακτης λύτης. Μίλησε σχεδόν σαν να σιωπούσε. Κι έφυγε όπως κελαηδούν τ' αηδόνια: ομορφαινοντας το σκοτάδι.

Κώστας Καναβούρης